

Openbaar

Zaaknummer: 58341

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: "Taskforce gemeente Druten"

Kernboodschap

Kennisnemen van het vormen van een "Taskforce gemeente Druten", met als doel om een pakket aan maatregelen te leveren dat resulteert in een bedrag dat noodzakelijk is voor het financiële tekort dat we op dit moment voorzien vanaf het begrotingsjaar 2023 ter hoogte van € 236.000 oplopend tot € 1,6 miljoen in het jaar 2026.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)

Toelichting

De begroting van de gemeente Druten is meerjarig niet sluitend en laat vanaf het begrotingsjaar 2024 een tekort zien van € 450.000.

Huidige meerjarensaldi uit begroting 2021-2024 (inclusief bestedingsplan)

	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldo	€ 46.678	€ 87.633	€ 43.060	€ -450.590

Hierbij past een kanttekening over de omvang van het tekort. Genoemd tekort gaat zich in de komende tijdperiode namelijk nog verder ontwikkelen en veranderen. Mede gezien de eerste uitkomsten inzake de herverdeling gemeentefonds laat zien dat de gemeente Druten hier met ingang van 2023 € 61 per inwoner op achteruit gaat. Gebaseerd op 18.563 inwoners (peildatum 2017) betekent dit een korting op de algemene uitkering van afgerond € 1,134 miljoen. Dit zal trapsgewijs over 4 jaar worden geeffectueerd, waarin we ingaande het begrotingsjaar 2023 moeten rekenen op een kortingsbedrag van € 279.000 oplopend naar de genoemde € 1,134 miljoen.

Geprognosticeerd meerjarensaldi begroting 2021-2026 incl. effecten herverdeling gemeentefonds

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Begrotingssaldo	€ 46.678	€ 87.633	€ 43.060	€ -450.590	€ -450.590	€ -450.590
Korting Gemeentefonds			€ -279.000	€ -557.000	€ -837.000	€ -1.134.000
Totaal Begrotingssaldo			€ -235.940	€ -1.007.590	€ -1.287.590	€ -1.584.590

In ieder geval is bij het college duidelijk dat nu de noodzaak bestaat een bezuinigingsproces op te starten om de toekomstige structurele financiële tekorten op te lossen.

We staan voor een enorme uitdaging om het geprognosticeerde tekort van minimaal € 1,6 miljoen (afgerond) in 2026 om te buigen naar een positief saldo. Het college roept hiervoor een "Taskforce" werkgroep in het leven, die als doel heeft om te komen tot een pakket aan (keuzes) in bezuinigingsmaatregelen, ombuigingen of verhoging van inkomsten om ons financiële tekort op te lossen. Ondanks dat er nog een aantal onzekerheden boven de markt zweven zoals, de definitieve uitkomsten herverdeling gemeentefonds, kabinetsformatie 2021 en gemeenteraadsverkiezingen 2022, wachten we niet op de uitkomsten daarvan.

Sporen bezuinigingen

Het proces van de bezuinigingen willen we vorm geven langs de hieronder genoemde sporen.

1. a. Bezuinigingen (inventarisatie wettelijke/ niet wettelijke taken)
b. Gemeenschappelijke regelingen (DVO's)
2. Inkomsten verhogen
3. Afwegingskader Nieuw beleid

1.a. Bezuinigingen wettelijke/ niet wettelijke taken).

Door de omvang van het te bezuinigen bedrag is er de noodzaak dat er fundamenteel andere keuzes moeten worden gemaakt over onze taken binnen alle beleidsterreinen/programma's. Welke taken kunnen nog wel door de gemeentelijke overheid worden verricht of betaald en welke niet? Om hier antwoord op te geven maken we een overzicht wat de wettelijk en niet wettelijke taken zijn van de gemeente. Hierdoor wordt inzichtelijk waar vrije en dus beïnvloedbare beleidsruimte is. Op de budgetten waar geen wettelijke verplichtingen tegenover staan (autonome beleidsruimte) kan de gemeente bezuinigen of taken zelfs helemaal niet uitvoeren. Voor wat betreft de wettelijke taken moet worden bekeken of deze niet soberder c.q. goedkoper uitgevoerd kunnen worden.

1.b. Gemeenschappelijke regelingen (DVO's)

Gemeentelijke taken worden ook uitgevoerd vanuit gemeenschappelijke regelingen, denk hierbij aan de GGD, Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, MARN, MGR ODRN en Munitax. Met de nu voorliggende taakstellende bezuinigingsopdracht is ook goed om je af te vragen of er ook bezuinigd kan worden op gemeenschappelijke regelingen. Hebben we een keuze in het aantal diensten wat de gemeente afneemt? En hoe zorg je er dan voor dat in de gemeenschappelijke regeling wordt voldaan aan kwaliteitseisen die de burgers verwachten.

2. Inkomsten.

Naast het kritisch beoordelen waar mogelijk bezuinigd kan worden, is het ook goed om te kijken waardoor meer inkomsten te genereren zijn. Denk hierbij o.a. aan het verruimen van het heffen van belastingen en leges dit in relatie tot het huidige percentage kostendekkendheid van de legesverordening. Een ander onderdeel is het in kaart brengen van alle gemeentelijke eigendommen, bijv. panden, garageboxen. Staan de opbrengsten aan pacht/huur in verhouding met de kosten die de gemeente maakt voor deze objecten? Kunnen we beter objecten afstoten?

De OZB is een algemene belasting, wat betekent dat de hoogte hiervan niet samenhangt met de kosten. Uit de Atlas van de lokale lasten (Coelo) blijkt dat de gemeente Druten, in vergelijking tot de omliggende gemeenten, hierin één van de goedkoopste gemeente is. Hier zit nog financiële ruimte voor de gemeente Druten als we dit naar een gemiddeld regionaal niveau willen optrekken.

3. Afwegingskader Nieuw beleid

In de nu komende periode richting de Begroting 2022 moet het toetsingscriterium voor nieuw beleid helder geformuleerd zijn. Deze criteria worden breed uitgedragen en gecommuniceerd binnen de gemeente Druten. Op deze manier is voor de beleidsafdelingen helder waaraan nieuw beleid getoetst wordt.

Toetsingscriteria Nieuwbeleid

De hoofdregel is:

Financieel geen ruimte voor nieuw beleid

tenzij:

- "Nieuw voor Oud":
Oud beleid (budget) wordt ingewisseld voor het nieuwe beleid.
De beleidsadviseur zoekt/levert zelf dekking aan binnen eigen budgetten of domein. Als bestaand beleid wordt vervangen door nieuw beleid (ander beleid, kwaliteitsslag, intensivering) dient dit, zeker als er maatschappelijke effecten in het geding zijn, aan de raad te worden voorgelegd.
- Onontkoombaar/ Onuitstelbaar/ Onvoorzien
Het ligt voor de hand dat aan het doen van een onvoorziene uitgave niet kan worden ontkomen, met andere woorden het is niet mogelijk het onderliggende probleem op andere wijze op te lossen. Immers, als er geen noodzaak tot het onmiddellijk moeten doen van de uitgave aanwezig is, kan de afweging tot het al dan niet doen daarvan op een ander, meer gelegen tijdstip worden gedaan. Onder deze categorie scharen we ook de wettelijke taken/verplichtingen van de gemeente.
- Integrale afweging nieuw beleid in Perspectiefnota 2021
Alle collegeadviezen die niet voldoen aan de hierboven genoemde criteria worden in gezamenlijkheid integraal afgewogen bij de Perspectiefnota. Dit in relatie tot de beschikbare eenmalige en structurele dekkingsmiddelen.
- Heroverweging vastgesteld nieuw beleid
Bij de behandeling van de begroting 2021 heeft uw raad besloten om de ramingen van nieuw beleid vanaf het begrotingsjaar 2021 te accorderen. Zeker gezien de negatieve uitkomsten van de herverdeling van het gemeentefonds is het raadzaam dit beleid nogmaals tegen het licht te houden, en nut en noodzaak hierbij af te wegen.

Tegenargumenten en risico's

Onzekerheden

Ontwikkeling herverdeling gemeentefonds

De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds gaat in per 1 januari 2023. Dit betekent dat definitieve besluitvorming aan het volgend kabinet wordt overgelaten. Recent zijn de (voorlopige) herverdeeleffecten per gemeente, uitgedrukt in een bedrag per inwoner bekend. Voor de gemeente Druten komt dit neer op een korting van € 61 per inwoner. In maart en april 2021 houdt de VNG een consultatieronde onder de leden, daarna vindt terugkoppeling aan BZK plaats.

Kabinetsformatie

In maart 2021 vinden verkiezingen plaats voor de Tweede Kamer. Na de kabinetsformatie zal een regeerakkoord opgesteld worden. Dit heeft (financiële) consequenties voor gemeenten.

Structurele kosten jeugdzorg

Bij de komende kabinetsformatie zal duidelijkheid moeten komen over de huidige financiële positie van gemeenten en de nog lopende gesprekken met gemeenten over ander andere de toereikendheid van de financiering van de jeugdzorg, in navolging van het onderzoek naar de kosten jeugdzorg van bureau AEF dat onlangs is afgerond. Uit dit onafhankelijke onderzoek dat op verzoek van het rijk en VNG is uitgevoerd blijkt dat gemeenten in 2019 € 1,6 tot € 1,8 miljard meer hebben uitgegeven aan jeugdzorg dan ze daarvoor van het rijk kregen. Een structurele oplossing is nodig. Het nieuwe kabinet besluit of er structureel geld bijkomt.

Gevolgen

Het bezuinigingsproces "Taskforce" moet leiden tot een pakket aan maatregelen dat resulteert in een bedrag dat noodzakelijk is voor het financiële tekort van € 1,6 miljoen in het begrotingsjaar 2026. De bezuiniging moet uiterlijk gerealiseerd zijn in de jaarschijf 2026.

Communicatie

De opdracht van de Taskforce inclusief de spelregels, waaronder het toetsingscriteria voor nieuw beleid, zijn kenbaar gemaakt binnen de organisatie.

Uitvoering of Vervolgstappen

Van de hierboven genoemde sporen (1 t/m 4) dient bij de behandeling in uw raad van de programmabegroting 2022 al een forse aanzet gemaakt te zijn. Het voorstel is om vooruitlopend hierop in het proces richting de perspectiefnota 2021, de sporen 1 en 2 resp. bezuinigingen en inkomstenverhogingen mee te nemen. Mocht de uitkomst hiervan niet voldoende structurele ruimte opleveren dan moeten er andere keuzes gemaakt worden, denk hierbij aan een mogelijke taakstelling of beleidskeuzes.

Bij de behandeling van de perspectiefnota 2021 kan door de raad een eerste afweging worden gemaakt over bezuinigingen/taakstellingen en beleidskeuze c.q. prioritering hierin. Ongetwijfeld moeten enkele bezuinigingsmogelijkheden nog verder uitgewerkt worden, waarover bij de begrotingsbehandeling 2022 dan nadere besluitvorming plaats vindt evenals de fasering hiervan.

In spoor 3 "Afwegingskader Nieuw beleid", zijn per direct de hierin afgesproken spelregels van kracht, zoals uiteengezet en toegelicht bij onderdeel 1.1 Argumenten.

Druten draagt 35,2% bij aan de kosten van de WDW. Het overgrote deel is personeelslasten. Inmiddels werkt de WDW 3 jaar op basis van deze verdeelsleutel. Het bestuur van de WDW heeft de beide wethouders financiën en de beide secretarissen gevraagd om met een voorstel te komen de verdeelsleutel te evalueren. Dit niet vanuit het motief te bezuinigen maar het herijken op basis van actualiteit en fairheid.

De formele start van de Taskforce gemeente Druten vindt plaats via een ondertekende brief van het college, waarin de urgentie wordt aangegeven van de bezuinigingsopdracht.

Het proces om uiteindelijk te komen tot het benodigd bezuinigingsbedrag van € 1,6 miljoen structureel in 2026, is een traject wat zich over meerdere jaren zal bewegen. Afstemming met uw raad over de voortgang van dit proces vindt plaats via de reguliere auditcommissie vergaderingen.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.